

PREFACE

2/2015

Obsah

Leonard Cohen Amen	4
Filip Michael Štojdł Dopis Marii	5
Lubomír Zíta Kázání na Zvěstování Páně	6
Tomáš Procházka Zeměpis utrakvistické eklesiologie	8
Lukáš Bujna Prameny a kořeny (Letní rozjímání o církevní a rodinné identitě)	13

Preface - revue pro duchovní obnovu a otázky víry v životě křesťanů Církve československé husitské. Vydává Teologický poradní sbor biskupa Plzeňské diecéze CČSH jako publikaci určenou výhradně pro osobní potřebu věřících.

Plzeňská diecéze CČSH, Husova 1, 301 24 Plzeň, www.plzenskadiieceze-ccsh.cz

Sazba: Vojtech Pekárik

Příspěvky zasílejte na e-mail vikariat.plzen@plzenskadiieceze-ccsh.cz.

IMPRIMATUR: + FILIP MICHAEL ŠTOJDŁ

Editorial aneb Lezu, lezu do Příležitů

Správně by mělo být napsáno „Lezu, lezu na Příležitů“, ale to by se nerýmovalo... Letošní druhé číslo Preface doprovázejí fotografie bratra biskupa Filipa Štojdla, pořízené v únoru ve starobylém kostelíku sv. Bartoloměje v malinké obci Příležitů na Karlovarsku. Návštěva tajuplně zpustlého chrámu (úkaz v západočeském pohraničí bohužel nepříliš vzácný) a přilehlého hřbitůvku byla satisfakcí po dobrodružné cestě po sněhem zaváté silnici, které se v kritickém úseku bratr biskup vyhnul odbočkou přes zmrzlé pole. Vedle umění řidičského by však bylo zapotřebí, aby v naší Plzeňské diecézi vzkvétalo také umění spisovatelské. Velké časové prodlevy mezi jednotlivými čísly Preface jsou totiž způsobeny malým počtem zasílaných příspěvků. Nemá-li náš diecézní občasník zajít na úbytě, je nutné, aby se duchovní i laici, kteří mají co říct (a vědí jak to říct) chopili pera (či klávesnice) a poskytli nám plody své myšlenkové práce! I toto poněkud hubené číslo vám však nabízí zajímavé čtení. Jste-li fanoušky kanadského barda Leonarda Cohena, potěší vás překlad písňového textu Amen (z desky Old Ideas). Jste-li mariánskými ctiteli (a doufáme, že alespoň někteří jste!), osloví vás hned tři texty, které mají různou formu: epištoly (Dopis Marii od Filipa Štojdla), homilie (Kázání na Zvěstování Páně od Lubomíra Zíty) a eseje (Prameny a kořeny od Lukáše Bujny). Jste-li věrnými kališníky (a věříme, že těmi jste všichni!), pak se zaměřte na stať Tomáše Procházky Zeměpis utrakvistické eklesiologie, což je velmi zdařilý referát na zásadní knihu Zdeňka Davida Nalezení střední cesty. Na závěr ještě prosba: věnujte zádumčivý čas podzimu promýšlení a psaní příspěvků do nového čísla Preface!

Za redakční radu Lukáš Bujna, vikář

Leonard Cohen

Amen

Pověz mi znovu
Když jsem dole u řeky
Tišil svou žízeň
Pověz mi znovu
Jsme sami a já ti naslouchám
Bolí to až na dřevě
Pověz mi znovu
Když jsem střízlivý a čistý
Pověz mi znovu
Když jsem hleděl na hrůzy a strasti
Pověz mi znovu
Že mě vezmeš kolem ramen
Amen

Pověz mi znovu
Když oběti zpívají
Že zákon soucitu se obnoví
Pověz mi znovu
Na co myslím dobře víš
Ale pomsta patří Hospodinu
Pověz mi znovu
Když jsem střízlivý a čistý
Pověz mi znovu
Když jsem hleděl na hrůzy a strasti
Pověz mi znovu
Že mě vezmeš kolem ramen
Amen

Pověz mi znovu
Když den byl vykoupen
A noc ztratila právo začít
Zkus to znovu
Když andělé klepou na dveře
Že chtějí dovnitř vejít
Pověz mi znovu
Když jsem střízlivý a čistý
Pověz mi znovu
Když jsem hleděl na hrůzy a strasti
Pověz mi znovu
Že mě vezmeš kolem ramen
Amen

Pověz mi znovu
Když řezník si myje pazoury
Ve tvé krvi Beránku
Pověz mi znovu
Když zbytek naší kultury
Zmizel v koncentráku
Pověz mi znovu
Když jsem střízlivý a čistý
Pověz mi znovu
Když jsem hleděl na hrůzy a strasti
Pověz mi znovu
Že mě vezmeš kolem ramen
Amen

(překlad Lukáš Bujna)

Filip Michael Štojd

Dopis Marii

Děkuji, Marie, za Tvá slova, za tvé mlčení a za to, že jsi porodila našeho Pána, Ježíše Krista. Tvých slov v Bibli mnoho není, ale to, co si budu navždy pamatovat, jsou tato slova: „Hle, jsem služebnice Páně; staň se mi podle tvého slova.“ Chtěl bych mít alespoň kousek Tvé pokory a v těchto slovech žít, pracovat i umřít.

Také vidím Tvůj obraz. Je stále před mýma očima. Stojíš bosá u Kříže, ruce máš rozevřené a přijímáš Kříž, který je pro matku stejně těžký, jako pro její dítě. Možná ještě těžší. Mlčíš, nekřičíš, nesoudíš, nevoláš po spravedlnosti pro sebe.

Milá Marie, prosím, podívej se na nás křesťany. Kam jsme to došli? Jsi matkou Ježíšovou a tak i matkou naší, nás nehodných bratří a sester Tvého Syna.

Včera se mi o tobě zdálo. Přišla jsi do našeho kostela, místa, kam Tě dlouho nechtěli vpustit. V tom snu sedělo v kostele mnoho kněží. Hádali se mezi sebou. Stál jsem u kazatelny a snažil se všechny překřičet. Ty jsi potichu vstoupila. Kráčela jsi prostředkem kostela a pak jsi přistoupila k prvnímu knězi a dala mu polibek na čelo. Najednou se změnil. Rozzářily se mu oči. Pak jsi obešla i všechny ostatní, nakonec jsi přišla i ke mně. Pamatuji si, že Tvé oči mi řekly: „Pokoj tvému srdci.“ Pak bylo v kostele ticho a tajuplné světlo. V tom světle se najednou objevil Ježíš. A s úsměvem objal Tebe jako první.

Vím, Marie, že tě miloval i náš kostnický mučedník Jan. Vím, že Tvoje láska je velká a Tvoje pokora láme zdi vězení i dává odvahu jít vstříc smrti. Vím také, drahá Marie, že Tvé jméno mnozí chtějí využít pro sebe a také to v minulosti učinili, ale Ty stále patříš chudým, těm nejubožejším ze všech, všem těm, na kterých se projeví rány stejně hluboké, jako ty, které měl Tvůj Syn na rukou, nohou, hlavě i boku. Jsou také ti, kteří Tvé jméno chtěli zapomenout, ale zapomněli tak i na Krista a skutečnou podstatu Lásky, která je trpělivá a posvěcená tichem.

Milá Marie, vím, že mnohé zajímá stále víc Tvé panenství než čistota jejich vlastních duší. Odpusť jim, neboť ještě nepoznali lásku, jakou má Bůh k nim.

Marie, matko Ježíšova, Ty víš, že i já se modlím modlitbu růžence. Pro mnohé mé bratry a sestry je to hřích, ale já se na Tebe dívám jako na Matku Boží, a přitom vidím unavené staré ruce žen i mužů, kteří měli růženec vpletený mezi prsty, když odcházeli k Otci. Viděl jsem jich tolik, že nemohu touto modlitbou pohrdat.

Milosti plná, Pán s Tebou i s námi.

Tvůj Filip

Lubomír Zíta

Kázání na Zvěstování Páně

O tajemném počtí a zrození Krista si lidé vyprávějí už po tisíciletí. Je to krásný a dojemný příběh, který podněcuje fantazii nejenom teologů a umělců, ale i prostých lidí. Jen málokterý člověk si ale při jeho čtení položí otázku: jak se tento příběh dotýká mě, mé duše, mého srdce? Má-li se tedy i ve mně, v mé vlastní duši - jako v Marii - počít a zrodit Boží život a vědomí nesmrtelnosti, co pro to musím udělat?

Chce-li dívka počít a zrodit lidské dítě, musí pro to být připravena, minimálně by měla dosáhnout dospělosti. Dále si musí najít vhodného partnera a vytvořit spolu s ním zázemí pro příchod dítěte na svět. Mnoho párů je dnes nuceno vyvinout značné úsilí, aby dítě nejen počali, ale aby ho vůbec maminka zdravé donosila a porodila. Myslím, že to nemusím rozebírat, všechny ty trampoty s plodností či neplodností... Oč větší úsilí a připravenost je nucen vyvinout člověk, který chce v sobě vědomě počít a zrodit Boží život? Tady už nepomohou rady přátel a péče prarodičů, ani lékařů z kliniky pro asistovanou reprodukci.

Zrození Boha v naší duši může zprostředkovat jen anděl - posel Boží. Ten ale přichází jen k panně přecisté a neposkvrněné. Proto první podmínkou zrození Božího dítěte je čistota duše. Písmo i tradice naznačují, že Maria žila od počátku v čistotě a nevinnosti a plnila základní požadavky ortodoxní židovské víry. Tedy: čistota, mravný život, znalost a dodržování Božího zákona jsou první podmínkou toho, aby se i naše duše a tělo staly místem přebývání Boha. Boží vědomí se může plně projevit jen v nevinné duši, která je ochotná a schopná stát se chrámem Ducha svatého. Duch svatý sestupuje na Marii,

posvěcuje ji a činí z ní příbytek Boží. Teprve pak se může v její duši i těle zrodit Boží dítě.

Mravný a čistý život sám o sobě na zrození Krista ale nestačí. Druhou podmínkou je Mariino přitakání, její souhlas. Jinými slovy: duše, aby se probudila a v plnosti vědomě nastoupila cestu zpět, do Otcova domu, si to musí přát, a stejně tak i zevní člověk. Jde o jednotu sil, neboť Boží vědomí se může zrodit jen v plně propojeném člověku, který chce Boha z celého svého srdce, z celé své duše, z celé své mysli a ze všech svých sil. Tento souhlas je rovněž obrovským závazkem a často i břemenem, které by nepřipravený a nepropojený člověk nikdy nebyl schopen unést.

Jakmile naše duše, a s ní i srdce a tělo, řeknou své „fiat - staň se“, má to okamžitý následek. V našem životě nastanou dalekosáhlé a převratné změny, které náš život obrátí doslova naruby. Člověk si v první řadě uvědomí základní rozpor v tom, pro co dosud žil - oproti tomu, pro co žije a chce žít. V naší duši se totiž rodí vědomí bezčasové věčnosti, přesněji řečeno: duše se rozpomíná na Otcův dům a s nezadržitelnou mocí a silou se do něj touží vrátit zpět.

Zpočátku se jedná spíš jen o jemné doteky poznání a lásky, jindy tichého štěstí, které je třeba opatrovat a chránit. Nicméně každý, kdo to zažil, si uvědomuje něco zásadního: už nežiji pro sebe ani pro nějakou světskou ideu, ale chráním a pečuji o nově se rodící život, který je pro mě absolutně vším a dává nový smysl a cíl mému životu. Žiji pro svého Boha, dýchám pro svého Boha, i jím a pracuji pro svého Boha. Všechno, co dělám, konám pro svého Boha. Přesně v duchu apoštola: „Živ jsem já, ale již ne já, živ je ve mně Kristus.“

Přátelé, v příběhu zvěstování Páně nejde jen o historii, jde o věčně živý, věčně se opakující příběh. Stejně tak spekulace teologů, zda byl Josef biologickým otcem a Panna Maria pannou i po porodu... Co na tom záleží?! O těchto věcech přemýšlí jen Herodes - náš neosvícený rozum. Nechme toto vše raději zapečetěné jako tajemství víry, které pozemský člověk není schopen rozluštit. Intelekt může tyto věci jen pošpinit a znesvětit!

V tomto příběhu jde přece o každého z nás, o naši duši, o naše Boží dítě. Proto je vhodné o těchto vnitřních stavech a prožitcích s nikým raději nemluvit a hlavně se jimi nechlubit. Je to tajemství naší víry, do kterého nemá právo zasahovat vůbec nikdo, ani ti nejbližší. Jinak vám zaručuji, že o své Boží dítě přijdete. Ne náhodou se píše, že Maria uchovávala vše ve svém srdci. I v tom je nám vzorem.

Dovolím si v této záležitosti ještě citovat církevní otce. Sv. Jan Zlatoústý napsal: „Každá lidská duše se může stát ve svém nitru matkou. Ptáš se, jak se to může stát? Svatým životem, přijímáním Kristova slova a rozjímáním o něm v mateřském lůně své duše. Pokud tak činíš, můžeš se i ty nazývat Theotokos - Matkou Boží.“ A sv. Maxim Vyznavač řekl něco podobného: „Skrze tuto milost se Kristus mystickým způsobem neustále rodí v duši člověka, když na sebe tělo těch, které zachraňuje. Tak činí z duše, která ho rodí, panenskou matku.“

Přátelé, každý z nás je ve svém základu a původu pannou - nesmrtelnou bytostí, nesmrtelnou duší, která má na svět přivést Božího Syna. Nepotřebujeme k tomu ani muže, ani ženu - jen Boha samého. Z něj máme otěhotnět, On nás má oplodnit, abychom i my přivedli na svět své pravé Já - Boží dítě, které spojuje nebesa i zemi.

Drazí, tento nádherný příběh, obraz panenské matky a posla Božího, archanděla Gabriela, připomíná, že máme svůj původ v nebesích. Nemusíme se nutně ztotožňovat se svými pozemskými rodiči a rodovými kořeny. Nejsme zplozenci zla, ani přízně lidí. Naše nejhlubší jádro pochází od Boha a naše pravé Já jsem je nezničitelné. Naše pravé Já je svobodné a není závislé na nikom a ničem pozemském. Jsme závislí jen na Bohu, který nás miluje tak, že se chce zrodit i v naší stvořené pozemské existenci.

Amen.

Tomáš Procházka

Zeměpis utrakvistické eklesiologie

Zdeněk David ve své knize Nalezení střední cesty mluví o specifické církvi utrakvistů, čili podobojí, jako o disidentském katolicismu. Její historie je zhruba dvoustletá, od počátku husitských válek, teologicky od r. 1414 zavedením přijímání pod obojí pro laiky v Čechách, až po období Bílé hory. V tomto referátu, sledujícím linii Davidovy knihy, přiblížím charakter utrakvistické církve a její teologie v evropském kontextu podle prací dobových teologů, její věrouky a postoje k římskému katolicismu, anglikanismu a luteránství, a nakonec poodhalím praxi utrakvistické církevní správy.

Cílem utrakvistů i po zrodu světové reformace (1520) zůstávalo očištění instituční struktury středověké církve od mocenských zlořádů a finanční chamtivosti. Utrakvisté sami sebe považovali za integrální součást západní, tj. římské církve, kterou svými teologickými důrazy napravovali a obnovovali pro Krista. Tato tendence vybízí ke srovnání s anglikanismem. Autor provádí na tomto pozadí rozbor Kroniky církevní, díla předního teologa utrakvistů Bohuslava Bílejovského, pro utrakvistickou církev stejně zásadního jako byl spis Richarda Hookera *Laws of ecclesiastical polity* pro anglikanismus. Na rozdíl od něj však Bílejovský kladl důraz na to, že příčinou všech neshod Čechů s římskou církví je příklon k přijímání pod jednou pro věřící světského stavu. Tvrdí, že celá církev přijímala podobojí až do 12. století, že papež Gelasius v 5. století odsoudil rozdělení svátosti oltářní jako svatokrádež a tento výnos, vedený v Dekretu Graciánově (soubor závazných církevně právních norem z r. 1140, z nichž později vzniká *Codex Iuris Canonici*) slouží už od roku

1414 jako hlavní argument právoplatnosti přijímání sub utraque v západní církvi. Argumentace utrakvistů z církevní tradice je také jedním z rozdílů oproti luteránství. Na basilejském koncilu nebyli schopni římsští teologové prokázat dobu a místo vzniku praxe podjednou a tvrdili, že je tak stará, že nikdo neví, kdy začala, z čehož Bílejovský vyvozuje jeho nezákonnost, někteří jeho soukmenovci dokonce považovali sub una za kacířství. Přijímání pod obojí bylo závazně ustanovené Ježíšem Kristem, zaznamenáno v Písmu a prováděno apoštoly, svatou obecnou prvotní církví a dlouhou řadou biskupů, papežů, doktorů, kněží a mnichů a dá se očekávat, že jeho přerušování či změna by vyžadovalo jiný porovnatelný slavnostní a závazný akt církve, aby taková praxe mohla být důvěryhodně uzákoněna. To se nestalo. Podobné to bylo i s argumentací na přijímání nemluvnaty, založené na Mikuláši z Lyry a na Jan 6, 52-59: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v poslední den.“ Dalšími rysy ve vymezení vztahu utrakvismu k římské církvi byly výtky (vycházející z kompaktát) vůči její nepřijatelné praxi: lásce k pozemskému majetku a pohodlí a zálibě v uplatňování světské moci. Antiautoritářský liberalismus vůči římské církvi byl také základem církevní správy utrakvistů, uplatňovaný prostřednictvím utrakvistické konsistoře na základě mnohaletých špatných zkušeností s papežskou represivní jurisdikcí. Utrakvisté však ani přes tyto zkušenosti nesdílejí protestantské odsouzení papežství jako takového, ani jeho apokalyptické demonizování. Další Bílejovského výtky Římu se týká jeho odporu proti národním jazykům v liturgii; dokazuje bohoslužebnou češtinu od věrozvěstů,

Vojtěcha, Prokopa a v klášteře na Slovanech. Odmítá tvrzení, že z používání národních jazyků se rodí kacírské spisy, a přesto, že klade důraz na české historické kořeny utrakvismu, nevidí v něm pouze národní náboženství. K náboženskému mesianismu se Bílejovský uchyluje např. v líčení husitských válek: „Protože nezvítězila jejich síla, nýbrž Bůh jim zázračně při jejich nepočtenosti dopřál zvítězit nad nepřáteli, kteří až kakajíc za nohavice strachem běželi.“ Chápe utrakvismus jako integrální složku západního náboženství, která jej má inspirovat v návratu k autentickým formám křesťanské víry a bohoslužby a říká, že utrakvismus ve skutečnosti představuje neposkvřenou formu římského křesťanství. Toto utrakvistické sebepoznání nadřadilo univerzální náboženský aspekt národnímu, uzavírá Zdeněk David spor o smysl českých dějin.

To byly výtky Římu. Bílejovský dále vymezuje utrakvismus nejdříve proti táboritům a Jednotě bratrské, aby ukázal zpochybňování apoštolských, svátostných a liturgických zásad tradičního křesťanství (tzv. scestné zásady pikartské - popření transsubstanciacce, svátostného kněžství, odmítnutí adorace monstrance, svátostí birmování a pokání, očištění a zádušní mše, rušení posvátných zvyků svěcení olejí, knih, rouch, nádob, kaplí a oltářů). Na základě analýzy Viklefa Bílejovský dále odmítá luteránskou zásadu sola scriptura (zákaz odvolávání se na tradici) a tím se shoduje s via media anglikánů. Argumentuje pro tradici církve tím, že všechny věci z Písma svatého vyložit nejdou a proto seslal Ježíš církvi Ducha svatého. Za zvlášť choulostivou otázku považuje David přístup utrakvistů k východní církvi. Dokládá, že na rozdíl od dřívějšího bádání je zjevné, že utrakvisté se distancovali od pravoslaví jako upadlého v bludy, odmítli původ českého podobojí ve východním ritu a umísťují duchovní kolébku českého

náboženského živlu do katolického Chorvatska. Podle Bílejovského byli Crha s Metodem širiteli západní církevní praxe. Slovanská příbuznost byla jazyková, ale nikoli náboženská a přijímání podobojí se dělo vždy podle západního ritu. Na druhou stranu utrakvisté nepohlíželi na východní církev římskýma očima jako na zavrženíhodné rozkolníky a přidržovali se svého hlediska zásadní rovnoprávnosti Říma s pravoslavím v jeho náboženské autenticitě.

Zároveň existoval užší teologický vztah mezi utrakvismem a anglikánstvím, který spočíval ve sledování střední cesty a spoléhání na rozum vůči autoritě a na soukromé inspiraci v náboženských otázkách. V anglikánství probíhalo obdobné vymezování se proti puritánům, jako v utrakvismu proti táboritům a bratrům. Na nejzákladnější úrovni sdíleli s církví anglickou otevřenost vůči roli rozumu proti principu sola scriptura a důraz na plnění zákona (na skutky) oproti principu sola fide. Oproti luteránům odmítaly obě církve stanovisko likvidace římské církve. Na druhé straně, anglikáni nesdíleli požadavek čtyř artikulů na svobodné kázání slova božího, který považovali za znak puritanismu a stejně tak neuznávali svobodný přístup laiků k Bibli. Rozdíl byl také v chápání role biskupů. Protože anglická církev měla za svoji hlavu krále, anglikánští biskupové měli správní funkci a tudíž i zásada apoštolské posloupnosti sejevila druhořadou. Utrakvisté se naopak správní moci biskupů obávali jako možného nástroje byrokratického donucování z Říma a proto dávali přednost výkonu duchovní správy konzistoři za administrátorova předsednictví. Tím nastala rozluka mezi svěcením a jurisdikcí, protože biskupům byla přiznána pouze moc svátostná. Tomu odpovídala utrakvistická praxe získávání kanonického svěcení kněží podobojí římskými biskupy v zahraničí, zejména v Itálii. Z toho vyplýval též značně ambivalentní vztah utrakvistů k papežství. Zatímco u luteránů a

anglikánů byla roztržka s Římem víceméně úplná, utrakvisté ji brali jako podmíněnou. To také vedlo historiky k nešťastnému a vykonstruovanému rozdílu mezi staroutrakvismem jako skoro-římanstvím a novoutrakvismem jako skoro-luteránstvím. V Čechách navíc díky Artikulům pražským přežíval césaropapismus, královská svrchovanost nad církví, která nutila utrakvisty spoléhat na státní moc, Administrátora i konzistoř podobojí jmenoval český sněm, králové od Zikmunda po Maxmiliána II. (1436-1576) přísahali na kompaktata, že budou udržovat utrakvistickou církev bez ohledu na její okamžitý vztah k papežství, a ještě v roce 1621 kněžstvo podobojí žádalo ochranu od královského místodržícího Habsburků Karla Lichtenštejnského. Mělo to tu nevýhodu, že utrakvisté neměli politickou podporu vyšší šlechty, která byla buď luteránská nebo papeženecká. To vše přispělo k pozdější likvidaci utrakvismu po Bílé hoře. Utrakvistická konzistoř však odmítala zasahování sněmovních laiků a laiků vůbec do otázek věrouky.

Obraťme se nyní k dílu druhého renomovaného teologa utrakvismu, Pavla Bydžovského, který je hlavním protiluteránským horlivcem. Varoval proti tomu, co se nakonec stalo s uzákoněním tzv. České konfese z r. 1575, totiž proti zglajchšaltování (nekritickému splynutí) reformačních zásad různých směrů. To byl také jeden z důvodů zániku utrakvismu. Bydžovský se věnoval střízlivé kritice konkurenčních vyznání tak, že je srovnával mezi sebou. Dokázal i ocenit Luthera s Melanchtonem za eucharistickou pravověrnost. Naopak vyjádřil nesouhlas s doktrínami sola fide a sola scriptura v pojednání o zachovávání postů a mimobiblických obřadů, almužen a modliteb. Skutky ale nesměly sloužit jako příležitost k vykořisťování věřících za účelem financování

architektonických přemrštěností či vojenských dobrodružství. V traktátu Čechové, milí Čechové obhajoval proti Lutherovi vzývání svatých a uctívání obrazů, aniž by jej jmenoval; neměl zájem zdůrazňovat souhlas luteránů s bratřími v této otázce. Vyžadoval však umírněnost v uctívání a zdrženlivost k ostatkům, jak je potvrzeno u Jana Rokycany, Martina Žateckého a v utrakvistické postile z roku 1540, jejíž autor je neznámý, ale David ji hojně cituje. Ta mimo jiné tvrdí, že stav světectví se zakládá na kandidátově vztahu ke Kristu a nikoliv na papežském svatořečení a varoval před spoléháním na pomoc svatých, což platilo i o Marii. Podobná umírněnost platila o uctívání obrazů, střední cesta mezi prázdnotou a okázalostí, založená na Husově Výkladu na přikázání Boží, potvrzeném administrátorem Václavem Korandou ml. Dalším luterským bludem bylo pro Bydžovského zavrhování adorace eucharistie mimo obřad, tzv. procesí, zvláště na svátek Božího těla. Utrakvisté nosili nejen monstranci, ale i posvěcené víno v kalichu. V traktátu Děťátka a nevinátka zase obhajuje proti Lutherovi přijímání nemluvnaty, kterážto praxe nebyla podle Davida rozmarem a zvrácenou výstředností, nýbrž spočívala na podstatné erudici a měla hluboký teologický základ: mana z nebe a voda ze skály i pro děti (Ex), přinesou syny na loktech svých (Iz), dále Mt 18, 2-6, Lk 18, 15-17 a Jan 6, 53 (nechte dítek přicházet), Ježíšova citace Izajáše (z úst nemluvnat chvála atd.). Navzdory luteránům na podporu utrakvistické praxe citoval Pseudodionýsia, Augustina, Cypriána, Tomáše Akvinského, Jana Zlatoústého a další otce a dokládal tuto praxi z historie západní církve až po Graciánovy dekrety, včetně uvedení souhrnu utrakvistické praxe. Bydžovský ve svém díle prokázal úctyhodnou znalost církevní tradice a práva (což bylo samo o sobě proti sola scriptura) také v obhajobě praxe utrakvistů

kanonického kněžského svěcení a apoštolské sukcese. Jako umírněný reformista odmítl tak Lutherův antiklerikalismus a ohleduplně a taktně sdělil světu, že utrakvisté Luthera nepotřebují, navzdory některým jejich sympatiím k německé reformaci. V této umírněnosti byla utrakvistická tradice 16. století podobná anglikánské a erasmovské. Neřídila se však ani exkomunikačními bulami, vydanými na Luthera 1521, to jim příliš připomínalo jednání kurie s Husem. Naopak se dokonce utrakvisté zasadili o vydávání luteránských spisů v Čechách, stejně jako o podporu některých spřízněných biskupů, obcujících s Římem. Tato náboženská snášenlivost však oslabovala vlastní doktrinní základnu utrakvistů a byla považována historiky neprávem za bezduché lavírování. Tato mírová koexistence měla kořeny jednak v Kompaktátech (1436) a jednak v Kutnohorském míru (1485), kterážto ustanovení zakazovala vzájemné napadání a obviňování z kacířství. Navíc, česká vyšší šlechta pod jednou se zdráhala podřídit římské kurii, protože držela nezákonně přivlastněný církevní majetek a politický systém kompaktát rušil přímou papežskou jurisdikci nad Čechami. Na institucionální úrovni obě konzistoře spolupracovaly např. v hodnocení náboženské literatury, sdílely předtridentské bohoslužebné knihy. Platnost utrakvistické liturgie a svátostí závisela na kněžích kanonicky vysvěcených římskými biskupy, většinou italskými. Církev podobojí sledovala tradiční římský liturgický rok, měla 7 svátostí uznávaných Římem, stejný cyklus svátku svatých, zádušní mše, sloužilo se česky i latinsky, utrakvistický misál z roku 1483 byl téměř totožný s misálem pražským z roku 1503 církve podjednou, jen měl starobylější formulace (Holeton). Utrakvisté trvali na tradiční apoštolské posloupnosti a teologickém vzdělání, které poskytovala pražská artistická

fakulta. Mezi 1539-1555 bylo v Benátkách vysvěceno 170 kněží podobojí a kolem 30ti jich přešlo z církve podjednou. Českého biskupa podobojí se nepodařilo zajistit, neboť utrakvisté vytrvale odmítali římskou jurisdikci, uznávali u biskupů pouze ministerium a magisterium. Co se týče magisteria, uznávali jej i v učeních mimobiblických, pokud neodporovalo Písmu (nemluvnata). Toto pojetí episkopátu bylo podobné Marsiliu z Padovy či Thomasi Morovi. Utrakvisté se např. zřekli kněžské imunity před světskými soudy. Administrativní jurisdikční moc spočívající v kněžstvu a vykonávaná konsistoří nahrazovala římskou církevní hierarchii (apostolica sedis gratia) systémem sacerdotalismu, čili kněžské demokracie. Někteří administrátoři čelili obvinění z kryptoluteránství, ale byla v tom spíše politika Říma (taktika dávání slibů a ústupků, které se nemínily dodržovat, viz kompaktáta). David cituje Juana de Palomar, vyjednavče basilejského sněmu: „Čechové jsou národ plachý a bezuzdný, zdráhající se vstoupit do ovčince církve. Je proto nutno jednat s nimi chytrostí a dobrou lstí, jako s koněm a mezkem, když se krotí. Nutno je s nimi jednat vlídně, pokud by neměli na krku ohlávky.“ Na druhé straně zase platilo: „Lhát nunciiovi se nezapovídá, nikdy se však nesmí dát při lži přistihnout.“ Z nepřehlednosti této praxe neustálých „diplomatických lží“ vznikl podle Davida zmatený a nepravdivý obraz utrakvismu v pozdější historiografii. Z tohoto skrytého ideového boje vyplývala i praxe konzistoře podobojí - nedodržování dohod, odmítání podmínek, navrácení nepřečtených dokumentů kuriálními zástupcům jako popírání nutnosti se jimi řídit, neochota k jednání s kurií, pokud se dalo chápat jako administrativní podřízení. Proč ta ekvilibristika? Hluboké teologické a devótní kořeny utrakvistického důrazu na krev Páně spočívaly v kontemplaci na sedmero prolévání Kristovy krve: obřízka,

modlitba v Getsemane, bičování, korunovace trním, odnínání šatů, křížová cesta a ukřížování. Byla to srdeční záležitost. Kurie ale trvala na oprávněnosti přijímání sub una a přijetí dispence by bylo chápáno utrakvisty jako souhlas s něčím, co neuznávají, nebo jako souhlas s tím, že kurie může sub utraque zakázat. Řím totiž neměl podle utrakvistů nárok povolovat kalich, protože se ho sám zřekl. Viz: Martin Lupáč, Hádání o kompaktátech. Přijetí papežského povolení by znamenalo implicitní uznání práva chybné lidské instituce nad neomylností božího přikázání. Když pražský arcibiskup Brus v roce 1571 začal vysvěcovat kněze podobojí, jezuité přirovnávali tento úkon pitoreskně k vypouštění lišek do kurníků.

Ze zmíněného je vidět pevná teologická půda „ani Řím ani Wittenberg“, na které stáli naši předkové podobojí - střední cesta mezi římským autoritářstvím napravo a luteránským biblickým redukcionismem nalevo. Anomálie tohoto postoje existovaly v jednotlivcích, na nichž se zdeformoval názor dějepisců na utrakvismus, nicméně hlavní proud české reformace představovaný konsistoří podobojí a zastávaný velkou většinou českého obyvatelstva, zůstal věrný Husovi, Jakoubkovi, Příbramovi či Rokycanovi daleko za Bílou Horu, uzavírá Zdeněk David.

**Dovolujeme si Vás pozvat
na**

I. ODBORNOU HOSPICOVOU KONFERENCI
„ŠŤASTNÁ SMRT“

**Mýty a skutečnost doprovázení umírajících v současnosti
a návod na šťastný odchod z tohoto světa**

Čtvrtek 24. září 2015 od 10.00 do 17.30
Místo konání: Plzeň, Angelo Hotel Pilsen (U Prazdroje 6, Plzeň)

**Přednášející: MUDr. Marie Svatošová, Jana Sieberová, PhDr. Ludmila Vostřáková,
MUDr. Kateřina Cajthamlová, PhDr. Miroslav Pospíšil, ThLic. Tomáš Kotrlý, Th. D.**

Účast přislíbil také kardinál Miloslav Vlk

Pořádá Plzeňská diecéze Církve československé husitské a Domácí hospic Athelas. Organizačně zajišťuje vzdělávací agentura **eduprofi**.

Lukáš Bujna

Prameny a kořeny

(Letní rozjímání o církevní a rodinné identitě)

I.

Letošní léto mi přineslo veliké požehnání. Bylo mi dopřáno putovat k pramenům mé víry a ke kořenům mého rodu. Nečekaným způsobem se ty prameny a kořeny setkaly, či lépe řečeno, zjistil jsem, že mé rodinné kořeny se napájejí z duchovních pramenů.

Během dovolené v Krkonoších jsem navštívil místa spjatá s životem Karla Farského. Jeho rodiště ve Škodějově, hřbitov v Roprachticích, kde jsou pochováni jeho rodiče, a krásný sbor ve Vysokém nad Jizerou, kde se dochovaly četné památky na prvního patriarchu naší církve. Pochopil jsem, že Farského víra souvisí s drsným a divokým charakterem zdejšího kraje. Lidé tu museli být houževnatí a tvrdí, zároveň ale pokorní a prostí. Na horách, podobně jako na poušti, má člověk k Bohu blíž.

Krkonoše mi nabídly i jiné podněty k rozjímání. U Mumlavských vodopádů jsem pozoroval několik různě silných proudů, které se vylévaly z řeky, přetékal přes okraj skály, odkud se řítily dolů do jezírka, kde se opět slévaly vjedno. Došlo mi, že stejně tak je tomu s křesťanstvím. Vyvěrá z jednoho zdroje, kterým je Kristus. Avšak v průběhu dějin se rozdělilo do několika proudů, větších i menších, katolického, pravoslavného, protestantského, i toho našeho husitského. Ve všech proudech je ale tatáž voda ze stejného pramene. Vody se nakonec slijí a vyústí nikoli do jezera, nýbrž do nekonečného oceánu Boží lásky.

Hleděl jsem do těch vodních kaskád a viděl se jako součást něčeho většího než jsem já sám. Samotná kapka se brzy vypaří, ale řeka teče dál. Nejsem izolovaná kapkou, odsouzenou

k zániku. Jsem součástí mohutné řeky. Nepluji sice přímo s hlavním proudem, nýbrž v jednom z menších bočních ramen, ale co na tom záleží? V oceánu se všichni sejdeme a sjednotíme.

V Bozkově, možná nejstarším poutním místě v Čechách (nedaleko odtud jsou známé dolomitové jeskyně), mají v kostele sochu Panny Marie, zvané Královna hor. Historie této milostné sochy je pozoruhodná. Byla nalezena v polovině 16. století v době, kdy se většina obyvatel Bozkova hlásila k utrakvistu. Přesto se právě zde, na území „husitských kacířů“, udál zázrak. V horkém červencovém dni napadl sníh a neroztál, dokud lidé neoznačili místo kůly a nezačali tam kopat základy kostela. Při kopání našli neporušenou mariánskou sochu, kterou později umístili na oltář.

Tak se z bozkovských kališníků stali ctitelé Panny Marie, navzdory tomu, že v husitském hnutí se mariánský kult nepěstoval. K počtce Královny hor nechali ulít zvon, jenž v Bozkově zvoní dodnes. Říká se, že Boží Syn věnoval Bozkov své panenské Matce, která se jej nevzdala, ať už se místní hlásili k husitství, luterství, nebo katolictví. Ze všech bez rozdílu si Panna Maria učinila své děti.

Mariánský zázrak v Bozkově se mi jeví jako potvrzení z nebes, že není rozhodující, k jaké církvi náležíme, ale to, zdali v té či oné církvi skutečně přijímáme všechno, co nám Bůh dává, ale i všechno, co nám ukládá.

Domnívám se také, že úcta tehdejších bozkovských husitů k Matce našeho Pána může být inspirací i pro nás, dnešní husity. Snad nastal čas, abychom se i v naší církvi začali řídit

moudrým latinským heslem: Per Mariam ad Iesu. Skrze Marii k Ježíši.

II.

Užitečného ponaučení se mi dostalo i na zpáteční cestě z Krkonoš. Zastavil jsem se v Mělníku a prohlédl si kostnici v chrámu sv. Petra a Pavla. Jsou tu uloženy ostatky obětí dávných morových ran. Pod křížem složeným z lebek a stehenních kostí se vyjímal nápis: „Co jste vy, byli jsme i my. Co jsme my, budete i vy.“ Vskutku, před majestátem smrti se ukazuje jako malicherné většina toho, po čem se pídíme v našich krátkých a prchavých životech.

Vědomí vlastní konečnosti nás nutí hledat právě ty hodnoty, které mají věčnou platnost, které nás přesahují, protože se naplňují v Bohu. Nejvyšší hodnotou je láska, jejímž nejčistším výrazem je oběť Ježíše Krista. Láska je silnější než smrt. Vždyť ukřižovaný Ježíš - ztělesnění Boží lásky ke všem lidem - byl vzkříšen z mrtvých a žije!

Každý, kdo zůstává v lásce našeho Spasitele, má naději na vzkříšení a smrti se nemusí bát. V křesťanském pojetí je smrt spánkem pokoje, podle Ježíšových slov z Janova evangelia: „Lazar nezemřel, ale spí.“ Spánek je dobou odpočinku, sbíráním sil před probuzením. I my usneme, až odevzdáme duši. Ale také se vzbudíme, až nás Ježíš vzkřísí svou božskou mocí. I mrtví z mělnické kostnice pokojně očekávají vzkříšení. V tomto smyslu pak jejich poselství „co jsme my, budete i vy“ vůbec nezní beznadějně, ba právě naopak!

III.

Pár dní po návratu z Krkonoš jsem vyrazil na Slovensko seznámit se s vzdálenými příbuznými. Rod mého dědečka pochází z Trenčianského kraje, z obce Bystričany v okrese Prievidza.

Nejdojemnějším zážitkem onoho velice milého rodinného setkání byla mše v kostele sv. Anny v Chalmové. Po mši poklekla před oltářem františkánská terciářka Lenka (její manžel Rastislav je ikonopisec) a celou naši rodinu zasvětila Neposkvrněnému Srdci Panny Marie, abychom nalézali ochranu pod jejím pláštěm. Každý večer při modlitbě Zdravas máme myslet jedni na druhé, aby rodina zůstala propojena duchovním poutem, i kdybychom se už třeba nikdy více nespátřili... Jak realisticky prohlásil kněz při mši: „Někteří se tu dnes vidíte poprvé, jiní možná naposled.“

Toto zasvěcení se mi stalo jakýmsi osobním dovršením krkonošského mariánského zázraku. Jako se kdysi sklonila Matka Boží k bozkovským husitům, sklonila se dnes ke mně, husitskému knězi z duchovně zplanělých západních Čech. Bylo to opravdu zvláštní. Pocítil jsem v srdci velikou svobodu. Volně a nezatížen předsudky mohu od této chvíle cítit blahoslavenou Pannu Marii jako matku církve, matku všech učedníků jejího Syna, tedy i jako svou matku, pod jejíž ochranou a přimluvou mi bude dobře.

Tak jsem na Slovensku poznal, že v kořenech mého rodu se skrývá pramen víry a že jedině ve spojení s tímto pramenem moje rodina bude mít budoucnost. Děkuji Pánu za toto požehnané poznání a prosím ho, abych na ně nikdy nezapomněl.

